

МОТИВАЦІЯ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА-ДОШКІЛЬНИКА ДО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ

У статті подано виявлені результати анкетування студентів факультету підготовки вчителів початкових класів щодо визначення мотивів, які переважають у виборі професії дошкільного педагога, зокрема у його роботі з фізичного виховання дітей. Встановлено, що першокурсники розуміють соціальну, пізнавальну та моральну функції майбутньої професії. Важливе значення у процесі підготовки педагога-дошкільника до фізичного виховання має формування в останніх умінь мотивувати дітей дошкільного віку до занять фізичними вправами.

Ключові слова: мотивація, педагог-дошкільник, фізичне виховання дітей.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку української держави підготовка висококваліфікованих педагогічних працівників, зокрема фахівців дошкільної освіти, відіграє суттєву роль у житті суспільства. Успіх молодих людей у майбутній професійній діяльності істотно залежить від якості їх підготовки у вищому навчальному закладі. Сучасні підходи до здійснення професійної підготовки майбутніх дошкільних педагогів висвітлили у своїх працях Л. Артемова, Г. Беленька, О. Богініч, А. Богуш, З. Борисова, С. Вітвицька, Н. Гавриш, Н. Голота, Л. Загородня, Н. Денисенко, І. Дичківська, Н. Казакова, Є. Карпова, О. Кучерявий, І. Луценко, Н. Лисенко, Л. Машкіна, М. Машовець, Г. Підкурманна, Л. Пісоцька, Т. Поніманської, Г. Сухоруков та інші.

Разом з цим, не перестає бути актуальною проблема професійної підготовки майбутнього фахівця дошкільної освіти у галузі фізичного виховання дітей дошкільного віку. Висвітлення проблеми підготовки вихователів дошкільних навчальних закладів до фізичного виховання дітей дошкільного віку розкривається у працях О. Богініч, Н. Денисенко, Ю. Коваленко, Н. Левінець, С. Петренко, О. Шовкопляс та інших.

Незважаючи на численні публікації, в яких здебільшого розглядають загальні аспекти мотиваційного забезпечення навчального процесу, проблемі мотивації у підготовці майбутніх фахівців дошкільної освіти до роботи з фізичного виховання дітей дошкільного віку увага майже не приділяється, що спонукало нас до більш глибокого дослідження означеної проблеми. Ця проблема особливо актуальна саме для студентів вищих навчальних закладів, адже під час навчання здійснюється становлення майбутнього фахівця, від якого значною мірою залежить як його успіх, так і прогрес суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За останні десятиліття розв'язанням проблеми формування мотивації навчальної діяльності займалися Р. Боркієвська, Н. Бондаренко, В. Бочарникова, І. Зайцева, Н. Клименко та інші.

Щодо сутності поняття "мотивація", багато учених (М. Алексєєва, Б. Баєв, Г. Костюк та інші) визначають її як систему мотивів, що є значущою для людини.

Трудність визначення понять "мотив" і "мотивація" полягає у тому, що ці два поняття взаємопов'язані та взаємозумовлені. Мотивація навчальної діяльності складається із сукупності певних мотивів. А мотив – це предмет діяльності, за яким завжди стоїть певна потреба. Своєю чергою, потреба викликає певне переживання, інтерес, спонуку, надає смислу навчальній діяльності [4].

Н. Клименко [3] слушно відзначає, що мотив – це інтегральний спосіб організації активності людини, будь-яка її спонукка, детермінантами якої є як внутрішні, так і зовнішні причини. Він виконує селективну, когнітивну, потребову, спонукальну і змістовно-регуляційно-виконавчу формувальну функції. Тому формування навчально-пізнавальних мотивів є однією з головних умов підготовки успішних фахівців.

У роботах М. Липкіна і Н. Яковлева [10], було встановлено, що успішність навчання у вищих навчальних закладах залежить від багатьох аспектів психофізичної активності. Одним із цих чинників успішності, на їх думку, є мотиваційна складова діяльності.

Дослідники мотиваційної сфери особистості С. Анісімов, А. Асмолов, О. Леонтєв, Д. Узнадзе – одностайні в думці, що до її структури входить система спонукань.

А. Мудрик зазначає, що мотивація – це не лише мотиви, а й ситуативні чинники, що є досить динамічними та мінливими [5]. За О. Леонтьєвим, мотивація визначає цілеспрямованість дії, організованість і стійкість діяльності, спрямованої на досягнення кінцевої мети [4].

О. Савченко визначає низку мотивів, різноманітних за змістом, тривалістю дії та силою впливу, що визначають характер ставлення до навчання [6].

У вітчизняній педагогіці послуговуються класифікацією мотивів, в основі якої – цілеспрямованість навчального процесу:

1) соціальні (суспільні) мотиви, пов'язані з різними взаєминами між учасниками педагогічного процесу та статусом;

2) пізнавальні мотиви, характеризують прагнення до пізнання нової інформації та отримання емоційного задоволення від результатів навчання;

3) професійно-ціннісні мотиви, пов'язані з формуванням готовності старшокласників до професійного самовизначення.

У структурі навчальної діяльності студентів важливе місце відводиться уявленню про майбутню професію, мотивації до неї та професійно-ціннісній орієнтації, адже ефективність навчання студента у ВНЗ багато в чому залежить від його ставлення до майбутньої професії, розуміння ним кінцевої мети навчання [1; 2].

Під час навчання відбувається уточнення поглядів на зміст майбутньої професійної діяльності, а також можливості самореалізації і самоствердження в ній. До того ж, різні варіанти планів на майбутнє починають залежати від успішності, ступеня задоволеності обраною професією, перспективою майбутньої діяльності.

Обираючи майбутню професію, людина керується значною кількістю мотивів, які можна поділити на основні (ті, що мають вирішальне значення під час вибору) і додаткові, які мають другорядне значення [9].

Є. Павлютенков [7] виділив ряд мотивів, якими людина керується при виборі тієї чи іншої професії. Серед них: соціальні, моральні, естетичні, пізнавальні, творчі, пов'язані зі змістом праці з обраної професії, матеріальні, престижні та утилітарні. При виборі професії педагога, на думку Н. Пашкевича [8], людина керується бажанням бути в колі студентів, значимістю професії педагога, її перспективністю, відповідністю власним інтересам, сімейними традиціями, отриманням вищої освіти.

Мета дослідження – визначити мотиви, які переважають при виборі студентами I курсу педагогічної діяльності майбутнього педагога-дошкільника до роботи з фізичного виховання дітей.

Для реалізації мети поставлено **такі завдання**:

1. Дослідити в науковій і методичній літературі проблему означеної теми.

2. Визначити за результатами анкетування рейтинг мотивів, що переважають при виборі студентами професії майбутнього педагога-дошкільника.

Методи дослідження: теоретичні – аналіз та узагальнення матеріалів вітчизняної та зарубіжної наукової і методичної літератури, періодичні видання та інтернет-ресурси; емпіричні – опитування. Результати анкетування оброблялись з використанням програми методів математичної статистики.

Організація дослідження. Для дослідження мотивації при виборі студентами професії педагога-дошкільника, ми провели анонімне анкетування за методикою Є. М. Павлютенкова [7], що була модифікована нами. В анкетуванні брали участь 47 студентів першого курсу факультету підготовки вчителів початкових класів (напрямок – початкова і дошкільна освіта) Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Виклад основного матеріалу дослідження. З метою визначення мотивів, якими керуються студенти під час вибору професії педагога-дошкільника, а саме його діяльністю щодо фізичного виховання дітей, було проведено анонімне анкетування студентів I курсу факультету підготовки вчителів початкових класів, напрямок початкова і дошкільна освіта, Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка. Опитування відбулося за модифікованою нами методикою Є. М. Павлютенкова [7]. Анкета складалася із 18 суджень, що стосуються професії педагога-вихователя. Студентам потрібно було оцінити, якою мірою кожне з поданих суджень стосується вибраної ним професії, а саме роботи фахівця-дошкільника з фізичного виховання дітей дошкільного віку. Усі ці судження виражають дев'ять груп мотивів: соціальна, пізнавальна, естетична, моральна, творча, пов'язана зі змістом праці вибраної професії, утилітарна, престижна, матеріальна.

Кожен студент оцінював рівень відповідності суджень його особистим уявленням про професійну діяльність фахівця дошкільної освіти. Отримані дані відображають рейтинг мотивів, які переважали при виборі професії педагога-дошкільника.

Здійснивши аналіз отриманих анкетних даних, ми виявили такі мотиви за значимістю щодо діяльності дошкільного-педагога до роботи з фізичного виховання дітей (табл. 1).

**Оцінка значимості мотивів,
які переважають у виборі професії педагога-дошкільника
до роботи з фізичного виховання дітей**

Група мотивів	Рейтинг
Соціальна (дає змогу приносити користь суспільству і зміцнювати його)	1
Моральна (дає змогу завжди бути активним учасником педагогічного колективу дошкільного навчального закладу та вдосконалювати власний духовний світ)	2
Пізнавальна (дає змогу розвивати всі свої здібності і постійно самовдосконалюватись)	3
Естетична (дає змогу отримувати задоволення від праці і сприяє усвідомленню краси праці)	4
Творча (дає широкі можливості для творчості, дозволяє бути оригінальним у роботі)	5
Пов'язана зі змістом праці (потребує великого розумового і фізичного напруження)	6
Утилітарна (дає можливість працювати в місті та забезпечує вступ і навчання у ВНЗ)	7
Престижна (цінується серед друзів і знайомих, забезпечує швидке підвищення кваліфікації і професійний ріст)	8
Матеріальна (добре оплачується та забезпечує стабільне майбутнє)	9

Нашу увагу насамперед привернули цінності, які були розміщені студентами на перші та останнє місця рейтингу. Встановлено, що на перше-друге місце студенти поставили соціальні і моральні мотиви, що свідчить про значущість даної професії в суспільстві, і про постійне самовдосконалення у майбутній професії. Останню позицію рейтингу займає мотив матеріального благополуччя даного фаху. Варто зазначити, що це проблема держави, а не вищого навчального закладу.

Висновки. Аналіз наукової та методичної літератури з визначення сутності визначення поняття "мотив" і "мотивація" дає можливість стверджувати, ці два поняття широко представлені у дослідженнях. Результати, які ми отримали у процесі анкетування, дають змогу говорити про те, що студенти 1 курсу розуміють соціальну, пізнавальну, моральну та естетичну функції майбутньої професії. Поряд з цим, інші групи мотивів вимагають цілеспрямованого впливу на їх формування. Щодо престижності та матеріальної сторони педагогічної професії, то це прерогатива держави, а не вищого навчального закладу.

Важливим моментом у процесі підготовки майбутнього фахівця дошкільної освіти до фізичного виховання має бути формування в останніх умінь мотивувати дітей дошкільного віку до регулярних занять фізичними вправами. Для того, щоб переконувати когось у значенні занять фізкультурою та спортом у житті людини, потрібно самому бути твердо переконаним у правильності цього твердження, а отже діяльність педагога-дошкільника має бути мотивованою.

Тому ми, вважаємо, що тільки за умови позитивного ставлення самого педагога до фізичного виховання можна сформувати стійкий інтерес, а у кінцевому рахунку і потребу дитини до регулярних занять фізичними вправами.

Перспективи подальших досліджень стосуватимуться розробки й апробації методики підготовки майбутніх педагогів-дошкільників, зокрема її роботи у фізичному вихованні дітей.

1. Андриади И. П. Основы педагогического мастерства / Андриади И. П. – М. : Академия, 1999. – 160 с.
2. Виленский М. Я. Физическая культура в профессионально-ценностных ориентациях студентов и процесс их формирования : методология и теория / М. Я. Виленский // Теория и практика физической культуры. – 1991. – № 11. – С. 27-30.
3. Клименко Н. О. Формування мотивів навчально-пізнавальної діяльності студентів вищих навчальних закладів гуманітарного профілю : автореф. дис. канд. пед. наук : спец. 13.00.04. "Теорія та методика професійної освіти" / Н. О. Клименко. – Луганськ, 2005. – 20 с.
4. Леонтьев А. Н. Потребности, мотивы и эмоции / А. Н. Леонтьев. – М. : Педагогика, 1971. – 279 с.
5. Мудрик А. В. Время поисков и решений, или старшеклассникам о них самих: книга для учащихся / А. В. Мудрик. – М. : Просвещение, 1990. – 191 с.
6. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи : підручник для студентів педагогічних факультетів / О. Я. Савченко. – К. : Абрис, 1997. – 416 с.
7. Павлютенков Е. М. Кем быть? / Павлютенков Е. М. – Киев : ЦК ЛКСМУ "Молодь", 1988. – 198 с.
8. Пашкевич П. Г. Преэстивенность педагогической ориентации для школьников и студентов / Н. Г. Пашкевич. – М. : Школа-Пресс, 1996. – 112 с.
9. Ягупов В. В. Педагогика : Навч. посіб. / Ягупов В. В. – К. : Либідь, 2002. – 560 с.
10. Яковлева Н. М. Теория и практика педагогического творчества: учебное пособие к спецкурсу / Н. М. Яковлева. – Челябинск : ЧГПИ, 1987. – 67с.

Osip N. B.

MOTIVATION IN PREPARATION OF A FUTURE PRESCHOOL TEACHER TO TEACHING PHYSICAL EDUCATION TO YOUNG CHILDREN

The present paper concentrates on analyzing the aspect of motivation in preparation of a future preschool teacher to teaching physical education to young children. The aim of the article is to investigate the prevailing motives used by the first year students of the faculty of primary school teachers while choosing the specialization of preschool teacher. There were two objectives set in this study: to examine the scientific literature on the set topic and to conduct and analyze the anonymous questionnaire among the selected group of students in order to establish the prevailing motives. As a result it can be stated that the definitions of "motive" and "motivation" have been widely presented in the studied scientific literature. The article also gives a detailed analysis of the conducted questionnaire among the students of the faculty of primary school teachers about the prevailing motives in choosing the profession of a preschool teacher in aspect of teaching physical education to young children. The results of the answers are given in the table from the most frequently chosen to the least frequently selected. Moreover they are thoroughly described in the article. The emphasis is made on the fact that social and ethical values have been most frequently mentioned as motives in choosing the profession of a preschool teacher. However, the other motives presented in the questionnaire should be as important and therefore explained and taught to future preschool teachers. It may be noted that the prestigious and financial motives of the profession of teachers have not been chosen as crucial by students. This, however, should be resolved by the policy of the government not by the educational institutions.

It is concluded that the first year students understand the social, comprehensive and ethical features of the future profession. They realize the growing need of being healthy and being physically active and therefore it is crucial that they should promote healthy lifestyle at the educational institutions they are going to work in. Moreover, a positive motivation in pupils to do sport regularly can be achieved by setting them good examples. Hence, it is essential to highlight the importance of educating the preschool teachers to motivate their future pupils of preschool age to regular physical exercises.

Key words: motivation, preschool teacher, preschool education, physical education of children of preschool age.

Стаття надійшла до редакції 01.04.2016 р.